

Hyvinvointitoimiala

10.4.2017

Dnro 7599-2016
(310)Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto**Turun kaupungin hyvinvointitoimialan lausunto luonnoksesta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovuttamisen yhtenäisiksi perusteiksi**

Palvelualuejohtaja Katariina Korkeila 6.4.2017:

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovuttamisen yhtenäisiksi perusteiksi. Lausunnonantajia pyydetään arvioimaan kriteerien sisältöä, soveltuvuutta käytännön toimintaan ja vaikutuksia hoidon yhdenvertaiseen saatavuuteen, mahdollisuuksien mukaan kustannusvaikutuksia sekä missä muodossa kriteerit olisivat tarkoituksenmukaisinta julkaista. Lausunnot pyydetään lähettämään 10.4.2017 mennessä sähköisesti sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo@stm.fi. Lausunnoissa pyydetään käyttämään viitettä STM010:00/2015.

Turun kaupungin hyvinvointitoimiala toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen luovutusperusteet – opas apuvälinetyötä tekeville ammattilaisille ja ohjeita asiakkaille on tarpeellinen valtakunnallinen asiakirja, joka toivottavasti yhtenäistää lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteita ja toimii arjen apuvälinetyön tukena.

Sote-uudistuksen näkökulmasta asiakirja antaa perustan tuleville maakunnille mahdollisuuden tarkentaa omien toimintakäytänteidensä osalta asiakirjaa siltä osin, miten sosiaali- ja terveystalvet alueella on järjestetty ja apuvälinepalvelut organisoitu.

Seuraavassa huomioita opaskirjan eri kohtiin.

4. Yleisiä ohjeita (sivu 16)

Lausunnolla olevaan versioon versioon on tehty muutoksia aikaisempaan luonnokseen nähden. Aikaisemmassa versiossa todettiin, että ” On tärkeää, että asiakas saa joustavasti palvelua aina silloin, kun hän sitä tarvitsee. Tämä on korvattu täsmällisemmällä ilmaisulla ”On tärkeää, että asiakas saa joustavasti palvelua normaalien virka-aikaisten aukioloaikojen puitteissa. Tärkeät mainintoja ovat myös, että mikäli asiakas on sopimatta huollattanut tai korjaut-

tanut apuvälinettä, ei kustannuksia korvata sekä kuljetusvastuuta täsmentävä teksti.

04 06 89 04 Painevaatteet liikkeen ja asennon fasilitointiin

Valmis- tai mittatilaustyönä valmistetut neurologisessa fysioterapiassa käytettävät tukivaatteet, jotka antavat tasaisen paineen, ja joilla pyritään helpottamaan vartalon hallintaa ja hahmottamista sekä lisäämään toiminnallisuutta ja hallittua liikkumista. Luokkaan sisältyvät esimerkiksi Erbin pareesituet.

Voidaan luovuttaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä esim. aistiyliherkille lapsille, kun tarve on kirjattu kuntoutussuunnitelmaa ja on osa kuntoutusprosessia.

Aiemmassa versiossa on todettu "kroonisen kivun hoidossa painevaatteiden vaikutuksista ei ole näyttöön perustuvaa tutkimusta eikä niitä luovuteta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä." Tämä maininta on siis poistettu, mutta kohta olisi edelleen perusteltua todeta

04 48 03 04 Käsi- ja/tai jalkapolkulaiteet moottoroidut

Ylä- ja alaraajojen harjoittamiseen käytettävät laitteet, joissa moottori avustaa liikettä.

Harjoitteluväline voidaan luovuttaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä silloin, kun sen käytön tarpeellisuus on todettu kuntoutussuunnitelmassa keinoksi saavuttaa kuntoutukselle asetettu tavoite. Laite luovutetaan oma-toimiseen harjoitteluun ensisijaisesti määräaikaiseen (1-3kk) lainaan. Yksilöllisen, välttämättömän tarpeen mukaan laite voidaan luovuttaa toistaiseksi voimassa olevana lainana. Tällöin luovuttaminen edellyttää aina kokeilu-käyttöä ja selkeää vastetta. Kokeilukäytön aikana asiakas täyttää käyttöpäiväkirjaa. Päiväkirjan avulla arvioidaan laitteen käytön tuomaa hyötyä.

Restoraattorin käyttö ei ole ensisijainen hoitomuoto spastisuuden hoidossa. Restoraattoreita ei luovuteta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä, kun tavoitteena on spastisuuden hoito.

Harjoitusvälineitä ei tulisi edelleenkään ottaa mukaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiksi. Selkeyttä alkuperäiseen luonnostekstiin tässä on tehty, mutta jos myönnetään, kuka kontrolloi käyttöpäiväkirjan pidon, kirjaukset sairauksertomukseen esim., miten harjoittelun seuranta ja saavutettu hoitovaste hoidetaan?

09 33 PESEYTYMIS-, SUIHKU- JA KYLPYVÄLINEET

Erilaisia peseytymis-, suihku- ja kylpytuoleja ja tukia luovutetaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä apu-välinealan asiantuntijan tekemään tarvearvioinnin perusteella silloin, kun peseytyminen ilman kyseisiä apuvälineitä

ei asiakkaan sairauden tai vamman myötä heikentyneen toimintakyvyn vuoksi onnistu omatoimisesti tai ole turvallista ilman apuvälineitä. Kylpy ja suihkuvälineitä voidaan luovuttaa myös helpottamaan avustettua peseytymistä ja mahdollistamaan kotona selviytyminen. Tähän luokkaan kuuluvia perhe-elämään liittyviä apuvälineitä voidaan luovuttaa myös asiakkaalle, jonka toimintakyky on alentunut ja joka tarvitsee mahdollistamaan esim. omatoimisen lapsen pesemisen ja hoitamisen.

Matkasuihkutuoli on WC- ja suihkupyörätuoli, joka voidaan purkaa vähän tilaa vievään kokoon kuljetuksen ajaksi. Niitä voidaan lainata yksilöllisen tarveharkinnan perusteella lyhytaikaiseen käyttöön esim. työ – tai lomamatkojen ajaksi, kun peseytyminen / wc-toiminnot eivät asiakkaan sairauden tai vamman vuoksi alentuneen toimintakyvyn vuoksi onnistu ilman apuvälinettä.

Lienee riskialtista, jos tämä (matkasuihkutuoli) tulee mukaan. Kuka varmistaa ympäristön ja käytön turvallisuuden sekä oikeaoppisen käytön matkan aikana? Pitääkö lyhytaikaiseen tarpeeseen tarvittavia, kokoontaitettavia apuvälineitä olla varastossa varmuuden vuoksi tämän jälkeen? Hajoamistilanteet matkan aikana aiheuttanevat ongelmia. Apuvälinelainaamossa ei ole muitakaan apuvälineitä matkamalleina ja matkatarkoitukseen.

09 33 12 03 Hoitotasot

Tasot joiden päällä makaava henkilö voidaan riisua, kuivata ja pukea

Hoitotaso voidaan lainata lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä mahdollistamaan hoitotoimenpiteet tai pukeminen asiakkaalle, joka sairauden tai vamman vuoksi ei pysty istumaan kyseisten toimien aikana tai ne on turvallisinta tehdä tasolla. Lisäksi esimerkiksi korkeussäädettävää sänkyä ole käytettävissä tai se ei apuvälinealan asiantuntijan tekemän arvioinnin perusteella sovellu näihin tarkoituksiin.

Hoitotason määritelmää tulisi täsmentää (hoitotaso/suihkutaso).

12 07 03 Kepin pitimet

Telineet jotka voidaan kiinnittää esim. kävelytelineisiin tai pyörätuoliin, ja joihin kiinnitetään kävelykepit tai kyynärsauvat

Kepinpidin on kävelyapuvälineen lisävaruste, mikä helpottaa kepin/sauvan säilyttämistä ilman apuvälineen kaatumista maahan. Kepinpidin voidaan luovuttaa asiakkaalle, joka käyttää keppiä tai kyynärsauvoja pitkäaikaisesti ja kepinpitimen käyttö tukee henkilön omatoimisuutta ja liikkumisen turvallisuutta

Ko. lisävarusteita ei tulisi lisätä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineisiin.

12 07 99 Muut kävelyn apuvälineiden lisävarusteet

Kohtaan sisältyvät esim. heijastimet ja sauvankantohihnat

Kävelyn apuvälineiden muita lisävarusteita voidaan luovuttaa terveydenhuollon apuvälinealan asiantuntijan tekemän arvioinnin perusteella silloin, kun apuvälineen turvallinen käyttö edellyttää niitä. Erillisiä heijastimia ei luovuteta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä.

Ko. lisävarusteita ei tulisi lisätä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineisiin.

24 ESINEIDEN JA LAITTEIDEN KÄSITTELY- JA KULJETUSVÄLINEET

Pullojen purkkien tai muiden vastaavien avaamiseen tarkoitettuja apuvälineitä voidaan hankkia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineeksi asiakkaalle, jolla pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi on selviä puutteita käden otteessa tai liikkuvuus on rajoittunut nivelmuutosten vuoksi, niin ettei hän suoriudu tehtävistä tavanomaisin keinoin. Apuvälineen tulee olla päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen kannalta välttämätön ja kompensoida puuttuvaa puristusvoimaa, hienomotoriikkaa tai vähentää niveliin kohdistuvaa kuormitusta ja ehkäistä vamman pahenemista (esim. nivelen virheasento). Edellytyksenä on, että apuvälineen tarve on todettu apuväline alan asiantuntijan tekemän yksilöllisen arvion perusteella ja asiakas on ohjatusti harjoitellut apuvälineen käyttöä.

Erilaisia avaajia on saatavissa yleisesti eli ovat jo luettavissa jokapäiväiseen välineistöön, eivät niinkään enää lääkinnällisen kuntoutuksen kautta myönnettäviä apuvälineitä. Näitä ei tulisi liittää mukaan.

Riitta Liuksa
toimialajohtaja